

Robert Crumb

SEESTYNYT SEKOPÄÄ

R. Crumb Mämmilän ekobiohuusissa.

Kemin sarjakuvapäivillä viime maaliskuun lopulla vierailut rento ja leppoisa Robert Crumb ei ollut mikään ihmisarka neuroosikimppu. Hankalan ihmisen maineessa oleva Crumb näytti Suomen vierailullaan sosiaalisemmat puolensa.

JUKKA HEISKANEN

Harmaharvan partan kasvattanut Crumb saattoi vaikuttaa seestyneeltä keski-ikäiseltä sekopäältä, mutta hänen sarjakuvansa onnistuvat vieläkin ärsyttämään. Viimeksi pahennusta herättivät hänen tarinansa Kun nekrut ottavat vallan Amerikassa ja Kun helverin jukset ottavat vallan Amerikassa, jotka molemmat on julkaistu Liiken Crumb-kokoelmassa Kunnia, kiima ja katseus. Satiireiksi tarkoitetut löysivät tiensä myös amerikkalaiseen uusnarsien lehteen, jossa ne julkaistiin vakavamielisinä kannanottoina - ja luvatta rierysti.

"Liberaalit polttivat pärensä niiden juttujen takia," Crumb kertoi. "Vanha ystäväni Art Spiegelmankin haukkui minua rasistiksi. Hän on totta kai varsin herkkä rällaisille jutuille. Satiiri ymmärretään niin usein väärin. Piirsin nuo sarjakuvat, koska halusin purkaa paineita ihan henkilökohtaisella tasolla, mutta jos olisin vielä asunut Yhdysvalloissa, en usko, että olisin uskaltanut tehdä niitä."

Crumb, hänen vaimonsa Aline Kominsky ja heidän tyttärensä Sophie asuvat pienessä kaupungissa ereläisessä Ranskassa. Crumb sai rahat talon ostoon myymällä varakkaalle keräilijälle nivaskan luonnoskirjojaan. Crumb-Kominskyillä on asunto myös Pariisissa.

"Aloite Ranskaan muuttamisesta tuli Alineelta. Olen niin passiivinen ihminen, että seurasin vain mukana. Ja onhan idyllinen ranskalainen maalauskylä parempi paikka kasvattaa lasta kuin Amerikka."

Liian paljastava dokumentti

Olipa Crumb muuten miten vapautunut hyvänsä, yhden vaatimuksen hän Kemissä esitti: sarjakuvapäivillä esitettäväksi tarkoitettua Crumb-dokumenttia ei missään nimessä saanut näyttää.

"Se olisi ollut liian noloa. En olisi enää kehdannut näyttää naamaani rällällä."

Crumbin vanhan kaverin Terry Zwigoffin ohjaamana dokumentti Crumbin elämästä kuvattiin kuuden vuoden aikana, ja sen sanotaan olevan suorastaan kiisallisen intymiä ja suorasukainen. Siinä kerrotaan Crumbin perheen sadisti-isävanaasta, joka hakkasi vaimo-

KUVA: KATA KOSKIVAARA

aan ja lapsiaan, alistuvasta äidistä, Robertin veljistä, joista toinen asusti elokuvan tekoaikana äidin ullakolla erakkona ja masennuslääkkeitä popsien, ja toinen on päässyt laitoksesta, johon hän joutui ahdisteluaan naisia ja asuu nyt sanfranciscolaisessa yömajassa meditoiden päivittäin nauapatjan päällä kuin mikäkin fakkiiri. Kumpikin Robertin kahdesta siskosta kieltäytyi olemasta millään tavalla mukana elokuvassa. Muu perhe kestää dysfunktionaalisuutensa pikimustalla huumorilla.

Yllättäen Robert vaikuttaa koko perheen tervejärkisimmältä jäseneltä. Sarjakuvien tekeminen toimii hänelle myös ahdistuksen purkaustumistena, mutta olkoonpa hän niissä millainen eshibitionisti hyvänsä, raja tuli vastaan tämän leffan kohdalla. Toivon mukaan näemme sen Suomessa joskus myöhemmin. Zwigoffin elokuva on jo ehtinyt voittaa Sundance-elokuvafestivaaleilla palkinnon parhaana dokumenttina.

Itseinhoa ja arkipäivää

Crumbin uusin sarjakuvajulkaisu Self-loathing Comics (Itseinhosarjat) kertoo vallan herraisesti tyyppillisestä päivästä Ranskan maaseudulla. Aantunkoitosta puoleenpäivään kertova tarina on sekini mukana alkuvuodesta julkaistussa Crumb-kokoelmassa, vaikka se on oikeastaan vain puolet kokonaisuutta. Lehden toisen puoliskon on piirtänyt Aline Kominsky, joka esittää oman näkemyksensä Ranskaan muuttamisesta ja vähän muustakin.

Crumbin piirtämistähti on ymmärrettävästi laantunut Ranskaan muuton jälkeen, vaikka hän koettaakin tehdä töitä joka päivä. Toisaalta nykyään hän ansaitsee sievoiset summat originaaliopiirrostensa kaupasta. Lisäksi Crumbin mielenkiinto on suuntautunut yhä enemmän musiikkiin. Hän näppäilee banjoa vanhaa ranskalaista tanssimusiikkia soittavassa Les Primitifs du Futur -yhtyeessä, ja hän esitti Kemissäkin muutamien kappaleen yhdessä Hunt Emersonin kanssa.

Crumbin uusin projekti on kuitenkin yllättäen veistos. Hän on viimeistelemässä luonnollista kokoa suurempaa puuveistosta Paholaisryttö-hahmosta. Vaikka Crumb on tehnyt veistoksia aikaisemminkin, mm. Vulture Goddessista, hän on uudesta työstään aivan haltioissaan.

"Se on kuin epäjumalankuva. Tunnen sen hengen liikkuvan huoneessa, eräänä iltana se jopa puhui minulle. Aline on mustasukkainen, kun hion ja hinkkaan patsaan pintaa illat pirkär."

Loppusilankseksi Crumb maalaa patsaan ja luovuttaa sen keräilijälle, joka on jo ostanut sen kokoelmiansa.

La Diavolessa

Melkoinen osa Crumbin perheen tuloista tulee Robertin sarjakuvien uusintapainoksista ja erikielisistä käännoksistä. Vastaanotto eri maissa on vaihdellut.

"Ranskalaiset eivät kuulemma ymmärrä sarjajeni seksipuolta lainkaan," Crumb hihitti. "Sen sijaan sakalaiset tajuavat rihkadutetun, kieroutuneen seksuaalisuuden päälle, samoin italialaiset. Italiassa Paholaisrytön nimi on La Diavolessa," Crumb maisteli sensuellia sanaa suussaan.

Suomessa Crumbin suosio on varsin vakaata. Akateemisen kirjakaupan kohtauspaikalle sulloutui maanantaina satoja ihmisiä tapamaan piirtäjäsuosikkiaan. Tilaisuus hirvitti eukäteen Crumbia tavattomasti, mutta jälkeen päin hän ei ollut lainkaan niin ahdistunut kuin olisi voinut kuvitella. "Suomalaiset ovat niin kohteliaita," Crumb tokaisi tyytyväisenä.

Näki Crumb toisenlaistakin Suomi-kuvaa: Liiken järjestämän illanvieron jälkeen kapakassa sattui, että ympäröivänsä ollut lähipöydän kanta-asiakasnainen nosi valtavan metakan, kun henkilökunta yritti toimittaa hänet ulos. Crumb tuijotti naisen riehuntaa silmät ymmyrkäsänsä kyyristellen pöydän takana. Tarjoilijan nakattua häirikön pellole Crumb kurkisteli hänen peräänsä ja pohti: "Huh huh, olipa siinä kiihkeä nainen. Minkähänlaista olisi hänen kanssaan sängyssä?"